

VERTALING

PROTOCOL

inzake de toepassing van de Alpenovereenkomst van 1991 op het gebied van berglandbouw
Protocol „berglandbouw”

Preambule

DE BONDSREPUBLIC DUITSLAND,

DE FRANSE REPUBLIC,

DE ITALIAANSE REPUBLIC,

HET VORSTENDOM LIECHTENSTEIN,

HET VORSTENDOM MONACO,

DE REPUBLIC OOSTENRIJK,

DE REPUBLIC SLOVENIË,

DE ZWITSERSE BONDSSTAAT,

alsmede

DE EUROPESE GEMEENSCHAP,

CONFORM hun opdracht, die voortvloeit uit de Overeenkomst inzake de bescherming van de Alpen (Alpenovereenkomst) van 7 november 1991, om een totaalbeleid te voeren voor de bescherming en duurzame ontwikkeling van het Alpengebied,

INGEVOLGE hun verplichtingen die voortvloeien uit artikel 2, leden 2 en 3, van de Alpenovereenkomst,

ZICH ERVAN BEWUST ZIJNDE dat zij de plicht hebben in het algemene belang het beheer van de traditionele rurale landschappen en een aan de gebieden aangepaste en milieuvriendelijke landbouw in stand te houden en te bevorderen, rekening houdend met de moeilijkere economische omstandigheden,

ERKENNEND dat het Alpengebied door zijn rijkdom aan natuurlijke hulpbronnen, zijn waterreserves, zijn agrarische potentieel, zijn historische en culturele betekenis, zijn waarde als Europees leefkader en kader voor economische en recreatieactiviteiten, en gezien de verkeersaders die door het gebied lopen, van vitaal belang zal blijven voor de lokale bevolking in het bijzonder, maar ook voor de bevolking van andere gebieden,

ERVAN OVERTUIGD ZIJNDE dat de lokale bevolking in staat moet zijn haar eigen sociale, culturele en economische ontwikkelingsproject te bepalen en mee uit te voeren binnen het bestaande institutionele kader,

ERVAN OVERTUIGD ZIJNDE dat er redenen toe zijn de economische belangen en milieueisen te harmoniseren, rekening houdend met de bijzondere kenmerken van elke regio en de centrale rol van de landbouw,

OVERWEGENDE het belang dat de landbouw in het Alpengebied altijd heeft gehad en de onontbeerlijke bijdrage die deze economische sector heel in het bijzonder in berggebieden levert en zal blijven leveren als essentiële hulpbron voor het behoud van een adequate bevolkingsdensiteit, de levensmiddelenvoorziening van de bevolking, de productie van typische kwaliteitsproducten, het behoud van en de zorg voor het rurale landschap, met name voor de toeristische exploitatie ervan, en ten slotte voor de bescherming van de bodem tegen erosie, lawines en overstromingen,

ERKENNENDE dat de methodes en intensiteit van de landbouw een bepalende invloed uitoefenen op de natuur en het landschap en dat het extensief in cultuur gebrachte rurale landschap een essentiële functie moet vervullen als habitat voor de alpiene flora en fauna,

ERKENNENDE het feit dat de activiteit van de landbouwers onderworpen is aan moeilijkere leef- en productieomstandigheden wegens de geomorfologie en het klimaat van de berggebieden,

ERVAN OVERTUIGD ZIJNDE dat sommige problemen enkel in een grensoverschrijdend kader kunnen worden opgelost en gemeenschappelijke maatregelen vereisen van de Alpenstaten en dat het wenselijk is met name — op nationaal en Europees niveau — economische en sociale aanpassings- en begeleidingsmaatregelen te nemen opdat in berggebieden de toekomst van de landbouwers en hun bedrijf niet in het gedrang wordt gebracht door de toepassing van uitsluitend economische parameters,

ZIJN OVEREENGEKOMEN HETGEEN VOLGT:

HOOFDSTUK I

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

Doelstellingen

1. Dit protocol bepaalt maatregelen op internationaal niveau om een aan de gebieden aangepaste en milieuvriendelijke berglandbouw te behouden en te stimuleren; het protocol beoogt het erkennen en consolideren van de essentiële bijdrage van de berglandbouw tot het behoud van de bevolking en het waarborgen van duurzame economische activiteiten, met name via de productie van typische kwaliteitsproducten, tot de bescherming van het natuurlijke leefkader en de preventie van natuurrisico's, tot het behoud van de schoonheid en recreatieve waarde van het natuurlijke en rurale landschap en tot het culturele leven van het Alpengebied.

2. Bij de uitvoering van dit protocol streven de overeenkomstsluitende partijen ernaar alle functies van de berglandbouw te optimaliseren.

Artikel 2

Inaanmerkingneming van de doelstellingen in het overige beleid

De verdragsluitende partijen verbinden zich ertoe met de doelstellingen van dit protocol eveneens rekening te houden in hun overige beleid.

Artikel 3

Fundamentele verplichtingen binnen het algemene economische kader

De overeenkomstsluitende partijen erkennen de noodzaak om in overeenstemming met het algemene economische beleid het landbouwbeleid op alle niveaus aan te passen aan de eisen van duurzame en evenwichtige ontwikkeling opdat het in het kader van de gegeven financiële beleidssituatie mogelijk is:

a) in het bijzonder in berggebieden landbouw te stimuleren die milieuvriendelijk is en verenigbaar met de functies van algemeen belang ervan in de zin van artikel 7 van dit protocol;

b) krachtdadig de leegloop van de berggebieden tegen te gaan door daar eveneens te zorgen voor adequate levensomstandigheden via maatregelen in het kader van sociaal en structuurbeleid gekoppeld aan een pakket maatregelen in het kader van landbouw- en milieubeleid.

Artikel 4

Rol van de landbouwers

De overeenkomstsluitende partijen erkennen dat met name in berggebieden de landbouw door de eeuwen heen het landschap heeft gevormd en er een historisch karakter en culturele waarde aan heeft verleend. Er zijn dus redenen om de essentiële rol die de landbouwers wegens hun multifunctionele taken vandaag en morgen in verband met het behoud van het natuurlijke en rurale landschap spelen, te erkennen en hen te betrekken bij de beslissingen en maatregelen voor de berggebieden.

Artikel 5

Participatie van lagere overheden

1. Elke overeenkomstsluitende partij bepaalt binnen het bestaande institutionele kader het beste niveau voor coördinatie en samenwerking tussen de rechtstreeks betrokken instellingen en lagere overheden teneinde de solidaire verantwoordelijkheid te bevorderen, met name voor het benutten en ontwikkelen van synergieën bij de toepassing van het berglandbouwbeleid, alsook bij de tenuitvoerlegging van de daaruit voortvloeiende maatregelen.

2. De rechtstreeks betrokken lagere overheden nemen met inachtneming van hun bevoegdheden binnen het bestaande institutionele kader deel aan de verschillende stadia van uitstippeling en tenuitvoerlegging van dit beleid en deze maatregelen.

Artikel 6

Internationale samenwerking

De overeenkomstsluitende partijen komen overeen:

a) over te gaan tot gemeenschappelijke evaluaties van de ontwikkeling van het landbouwbeleid en wederzijds overleg te waarborgen alvorens belangrijke beslissingen te nemen inzake landbouwbeleid voor de uitvoering van dit protocol;

- b) de verwezenlijking te verzekeren van de bij dit protocol vastgestelde doelstellingen en maatregelen door de grensoverschrijdende samenwerking van alle bevoegde instanties en in het bijzonder de regionale besturen en lagere overheden;
- c) de uitwisseling te stimuleren van kennis en ervaringen evenals gemeenschappelijke initiatieven via internationale samenwerking tussen de onderzoeks- en opleidingsinstellingen, tussen de landbouw- en milieuorganisaties, alsook tussen de media.

HOOFDSTUK II

SPECIFIEKE MAATREGELEN

Artikel 7

Stimulansen voor de berglandbouw

- De overeenkomstsluitende partijen trachten de maatregelen van het landbouwbeleid op alle niveaus te differentiëren naar gelang van de gesteldheid van de gebieden en de berglandbouw te stimuleren rekening houdend met de lokale natuurlijke handicaps. Het is aan te bevelen in het bijzonder de bedrijven te steunen die voor een minimum aan landbouwactiviteit zorgen in marginale gebieden.
- De bijdrage die de berglandbouw in het algemene belang levert tot het behoud van en de zorg voor de natuurlijke en rurale landschappen en het voorkomen van natuurrisico's, geeft aanleiding tot een passende vergoeding in het kader van contractuele overeenkomsten die verband houden met specifieke projecten en prestaties die verder gaan dan de algemene verplichtingen.

Artikel 8

Ruimtelijke ordening en ruraal landschap

- De overeenkomstsluitende partijen verbinden zich ertoe met respect voor het natuurlijke en rurale landschap rekening te houden met de bijzondere toestand van de berggebieden in het kader van de ruimtelijke ordening, het bodemgebruik, de landinrichting en de bodemverbetering.
- Om deze verschillende taken te vervullen, moeten in de eerste plaats de nodige gronden beschikbaar zijn voor het bedrijven van aan de gebieden aangepaste en milieuvriendelijke berglandbouw.
- In deze context is het nodig te zorgen voor de bescherming of het herstel van de traditionele elementen van het rurale landschap (bossen, bosranden, hagen, struwelen, vochtige, droge en schrale graslanden, alpenweiden) en de exploitatie ervan.
- Er moeten speciale maatregelen worden genomen voor de instandhouding van traditionele landbouwbedrijfsgebouwen en rurale architectuurelementen en voor het behoud van het gebruik van kenmerkende bouwmethoden en bouwmaterialen.

Artikel 9

Natuurvriendelijke exploitatiemethoden. Typische producten

De overeenkomstsluitende partijen verbinden zich ertoe alle nodige maatregelen vast te stellen die de toepassing van gemeenschappelijke criteria beogen teneinde het gebruik en de verspreiding in de berggebieden van natuurvriendelijke en plaats specifieke extensieve exploitatiemethoden te bevorderen en typische landbouwproducten die zich onderscheiden door hun lokaal beperkte, unieke en natuurvriendelijke productiewijzen, te beschermen en te exploiteren.

Artikel 10

Aan de gebieden aangepaste veeteelt en diversiteit van het genetische erfgoed

- De overeenkomstsluitende partijen zijn het erover eens dat aan de gebieden aangepaste en aan de beschikbare oppervlakte gerelateerde veeteelt een essentiële component van de berglandbouw vormt, zowel als inkomstenbron als als element dat bepalend is voor de identiteit van het landschap en de cultuur. Bijgevolg is het wenselijk de veeteelt, inclusief de teelt van traditionele huisdieren, in stand te houden, met zijn diversiteit van kenmerkende rassen en typische producten; deze veeteelt moet aangepast zijn aan de gebieden, de beschikbare oppervlakte gebruiken en het milieu respecteren.
- In het licht hiervan is het van belang de nodige landbouw-, weidebouw- en bosbouwstructuren te beschermen met inachtneming van een aan elk gebied aangepast evenwicht tussen de graslanden en het vee, in het kader van een aangepaste extensieve graslandexploitatie.

- Bovendien is het aan te bevelen, de maatregelen vast te stellen die nodig zijn voor het behoud van de diversiteit van het genetische erfgoed van het gebruiksvet en de cultuurgewassen, met name op het gebied van onderzoek en landbouwvoorlichting.

Artikel 11

Commerciële promotie

- De overeenkomstsluitende partijen spannen zich in om voorwaarden te creëren die gunstig zijn voor het in de handel brengen van producten van de berglandbouw, met het doel om de verkoop ervan ter plaatse te vergroten en de concurrentiepositie ervan op de nationale en internationale markten te versterken.
- De promotie wordt onder andere verzorgd door middel van gecontroleerde herkomstbenamings- en kwaliteitsgarantiemerken, die het mogelijk maken om zowel de producenten als de consumenten te beschermen.

*Artikel 12***Beperking van de productie**

Bij beperking van de landbouwproductie spannen de overeenkomstsluitende partijen zich in om rekening te houden met de bijzondere eisen in berggebieden ten aanzien van een aan de gebieden aangepaste en milieuvriendelijke exploitatie.

*Artikel 13***Complementariteit van landbouw en bosbouw**

De overeenkomstsluitende partijen erkennen het feit dat de complementariteit en de gedeeltelijke interdependentie van de landbouw en de bosbouw in de berggebieden vereisen dat deze geïntegreerd worden benaderd. Zij stimuleren bijgevolg:

- a) de natuurvriendelijke bosbouw zowel als bron van complementaire inkomsten van de landbouwbedrijven als als bijactiviteit van de werknemers in de landbouwsector;
- b) de inaanmerkingneming van de beschermende, productieve en recreatieve functies, alsmede de ecologische en biogenetische functies van bossen in relatie tot de landbouwgronden, rekening houdend met de specificiteit van het gebied en in harmonie met het landschap;
- c) regulering van de weidebouw en het wildbestand, om onaanvaardbare beschadiging van de bossen en gewassen te voorkomen.

*Artikel 14***Supplementaire inkomstenbronnen**

De overeenkomstsluitende partijen, die het traditionele belang erkennen van het familiebedrijf in de berglandbouw en teneinde dit als economische hoofd-, complementaire of accessoire activiteit te ondersteunen, stimuleren het creëren en ontwikkelen van supplementaire inkomstenbronnen in de berggebieden, vooral op initiatief en ten voordele van de lokale bevolking zelf, met name in de sectoren die verband houden met de landbouw, zoals bosbouw, toerisme en ambacht, in harmonie met het behoud van het natuurlijke en rurale landschap.

*Artikel 15***Verbetering van de leef- en werkomstandigheden**

De overeenkomstsluitende partijen stimuleren de versterking en verbetering van de kwaliteit van de diensten die onontbeerlijk zijn voor het ondervangen van de ongunstige omstandigheden waarmee de personen die werkzaam zijn in de land- en bosbouw in berggebieden, worden geconfronteerd, teneinde de verbetering van hun leef- en werkomstandigheden te koppelen aan de economische en sociale ontwikkeling die zich manifesteert op andere gebieden en in andere delen van het Alpengebied. In dat verband mogen de beslissingscriteria niet louter economisch

zijn. Dit geldt hoofdzakelijk voor de verbindingen, het bouwen en herstructureren van woningen en landbouwbedrijfsgebouwen en de aankoop en het onderhoud van technische installaties en voorzieningen.

*Artikel 16***Aanvullende maatregelen**

De overeenkomstsluitende partijen kunnen voor de berglandbouw maatregelen nemen ter aanvulling van de in dit protocol bedoelde maatregelen.

HOOFDSTUK III

ONDERZOEK, OPLEIDING EN INFORMATIE*Artikel 17***Onderzoek en observatie**

1. De overeenkomstsluitende partijen stimuleren en harmoniseren in nauwe samenwerking onderzoek en systematische observatie die nuttig blijken om de doelstellingen van dit protocol te bereiken.

2. Zij stimuleren met name het landbouwonderzoek dat speciaal gericht is op de berglandbouw, welk onderzoek zodanig wordt ontwikkeld dat het optimaal beantwoordt aan de concrete lokale omstandigheden en geïntegreerd wordt in het proces van vaststelling en toetsing van doelstellingen en maatregelen op landbouwgebied, waarbij de behaalde resultaten worden toegepast op de activiteiten voor opleiding en technische bijstand betreffende de landbouw.

3. De overeenkomstsluitende partijen zien erop toe dat nationale resultaten van onderzoek en systematische observatie geïntegreerd worden in een gemeenschappelijk systeem voor permanente observatie en informatie en dat deze toegankelijk worden gemaakt voor het publiek binnen het bestaande institutionele kader.

4. Betreffende de verschillende berggebieden en rekening houdend met de bij dit protocol vastgestelde doelstellingen en maatregelen stellen de overeenkomstsluitende partijen met name een vergelijkend overzicht op van de economische en sociale situatie van de berglandbouw.

5. Het overzicht moet periodiek worden bijgewerkt en inlichtingen bevatten over de thema's en delen van het grondgebied die bijzondere problemen opleveren, over de doeltreffendheid van de ingevoerde maatregelen en over de vast te stellen maatregelen. Prioritair worden de gegevens verwerkt betreffende de demografische, sociale en economische ontwikkeling in samenhang met de verschillende geografische, milieu- en infrastructuurindicatoren van de gebieden en worden de overeenkomstige criteria vastgesteld voor een duurzame en evenwichtige ontwikkeling in de zin van de Alpenovereenkomst en dit protocol.

6. Bovendien worden de in bijlage genoemde thema's als prioritair beschouwd.

Artikel 18

Opleiding en informatie

1. De overeenkomstsluitende partijen bevorderen basis- en voortgezette opleiding en informatieverstrekking aan het publiek betreffende doelstellingen, maatregelen en uitvoering van dit protocol.

2. De overeenkomstsluitende partijen stimuleren in het bijzonder:

a) een verdere ontwikkeling van de basis- en voortgezette opleiding, de technische bijstand op landbouwgebied en de bijstand inzake bedrijfs- en commercieel beheer, zonder de bescherming van de natuur en het milieu uit het oog te verliezen. Het opleidingsaanbod in het algemeen wordt zodanig gestructureerd dat de oriëntatie naar en voorbereiding op andere — alternatieve of complementaire — bezigheden in aan de landbouw gerelateerde sectoren worden bevorderd;

b) uitvoerige en objectieve informatieverstrekking, niet alleen aan de direct betrokken werknemers en bestuursinstanties, maar ook, via de media, aan een zo ruim mogelijk publiek binnen en buiten het Alpengebied, om het vertrouwd te maken met de functies van de berglandbouw en zijn belangstelling te wekken.

3. Bovendien worden de in bijlage genoemde thema's als prioritair beschouwd.

HOOFDSTUK IV

UITVOERING, CONTROLE EN EVALUATIE

Artikel 19

Uitvoering

De verdragsluitende partijen verbinden zich ertoe zorg te dragen voor de uitvoering van dit protocol door alle passende maatregelen te nemen binnen het bestaande institutionele kader.

Artikel 20

Controle op de nakoming van de verplichtingen

1. De overeenkomstsluitende partijen brengen aan het Permanent Comité regelmatig verslag uit over de krachtens dit protocol genomen maatregelen. In de verslagen wordt eveneens ingegaan op de doeltreffendheid van de genomen maatregelen. De Alpenconferentie bepaalt de frequentie van de verslagen.

2. Het Permanent Comité onderzoekt deze verslagen ten einde na te gaan of de overeenkomstsluitende partijen hun verplichtingen zijn nagekomen die voortvloeien uit dit protocol. Het comité kan ook aanvullende informatie aan de betrokken overeenkomstsluitende partijen vragen of gebruikmaken van andere informatiebronnen.

3. Het Permanent Comité stelt ter attentie van de Alpenconferentie een verslag op betreffende de nakoming door de overeenkomstsluitende partijen van de verplichtingen die voortvloeien uit dit protocol.

4. De Alpenconferentie neemt kennis van dit verslag. Indien zij vaststelt dat de verplichtingen niet zijn nagekomen, kan zij aanbevelingen goedkeuren.

Artikel 21

Evaluatie van de doeltreffendheid van de bepalingen

1. De overeenkomstsluitende partijen onderzoeken en evalueren regelmatig de doeltreffendheid van de bepalingen van dit protocol. Voorzover dit voor het verwezenlijken van de doelstellingen nodig blijkt, overwegen zij de goedkeuring van passende wijzigingen van dit protocol.

2. De lagere overheden worden binnen het bestaande institutionele kader betrokken bij deze evaluatie. De op dit gebied actieve niet-gouvernementele organisaties kunnen worden geraadpleegd.

HOOFDSTUK V

SLOTBEPALINGEN

Artikel 22

Relaties tussen de Alpenovereenkomst en het protocol

1. Dit protocol vormt een protocol van de Alpenovereenkomst in de zin van artikel 2 en de andere relevante artikelen van de overeenkomst.

2. Niemand kan partij worden bij dit protocol indien hij geen partij is bij de Alpenovereenkomst. Elke opzegging van de Alpenovereenkomst geldt eveneens als opzegging van dit protocol.

3. Wanneer de Alpenconferentie beraadslaagt over kwesties betreffende dit protocol, kunnen alleen de partijen bij dit protocol deelnemen aan de stemming.

Artikel 23

Ondertekening en ratificering

1. Dit protocol kan op 20 december 1994 door de staten die de Alpenovereenkomst hebben ondertekend, en de Europese Gemeenschap worden ondertekend; vanaf 15 januari 1995 kan het bij de Republiek Oostenrijk, de depositaris, worden ondertekend.

2. Dit protocol treedt ten aanzien van de overeenkomstsluitende partijen die uiting hebben gegeven aan hun instemming om door het genoemde protocol te worden gebonden, in werking drie maanden na de datum waarop drie staten hun ratificatie-, aanvaardings- of goedkeuringsakte hebben neergelegd.

3. Ten aanzien van de overeenkomstsluitende partijen die op een later tijdstip uiting geven aan hun instemming om door het protocol gebonden te worden, treedt het protocol in werking drie maanden na de datum van neerlegging van de ratificatie-, aanvaardings- of goedkeuringsakte. Na de vankrachtwording van een wijziging van het protocol wordt elke nieuwe partij bij dit protocol partij bij het protocol zoals gewijzigd.

Artikel 24

Kennisgevingen

De depositaris stelt iedere in de preambule genoemde staat en de Europese Gemeenschap, wat dit protocol betreft, in kennis van:

- a) iedere ondertekening,
- b) de neerlegging van iedere ratificatie-, aanvaardings- of goedkeuringsakte,
- c) iedere datum van inwerkingtreding,
- d) iedere verklaring die door een overeenkomstsluitende of ondertekenende partij wordt afgelegd,
- e) iedere opzegging die door een overeenkomstsluitende partij wordt meegedeeld, inclusief de datum van inwerkingtreding ervan.

Ten blijke waarvan de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit protocol hebben gesteld.

Gedaan te Chambéry, op 20 december 1994, in het Frans, Duits, Italiaans en Sloveens, zijnde de vier teksten gelijkelijk authentiek, in één exemplaar dat wordt neergelegd in het staatsarchief van de Republiek Oostenrijk. De depositaris doet alle ondertekenende partijen een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift toekomen.

PRIORITAIRE ONDERZOEKS- EN OPLEIDINGSTHEMA'S CONFORM DE ARTIKELEN 17 EN 18**Onderzoek**

Definitie en classificatie van de berggebieden op basis van de hoogte ervan en de klimatologische, geomorfologische, economische en infrastructurele toestand van de verschillende plaatsen.

Verificaties van de effecten van de maatregelen die zijn vastgesteld op de verschillende politieke beslissingsniveaus (Europese Unie/gemeenschappelijk landbouwbeleid, staten, regio's, lagere overheden) ten aanzien van de berglandbouw en van de milieufuncties (sociale en ecologische compatibiliteit).

Evaluatie van de economische en ecologische, sociale en culturele functies van de landbouw en bosbouw en de ontwikkelingsmogelijkheden ervan in de context van de specifieke lokale situatie van de verschillende berggebieden.

Productie- en fabricagemethoden, criteria voor de verbetering en kwaliteit van de landbouwproducten in de berggebieden.

Genetisch onderzoek en technische bijstand voor een gedifferentieerde aan de gebieden aangepaste en milieuvriendelijke instandhouding van de diversiteit van de gebruiksveerassen en cultuurgewassen.

Opleiding

Bijstand en technische, wetenschappelijke en sociaal-economische opleiding voor de landbouwbedrijven, evenals voor de voedingsbedrijven die hun producten verwerken.

Bedrijfs-, technisch en economisch beheer, in het bijzonder gericht op de diversificatie van het aanbod van producten en de verschillende alternatieven inzake productie en inkomstenbronnen in de landbouw en buiten deze sector.

Voorwaarden en technische en financiële effecten van de toepassing van natuurlijke en milieuvriendelijke exploitatie- en productiemethoden.

Media, presentatie en verspreiding van de informatie om in te spelen op de publieke opinie, de politiek en de economie, binnen en buiten het Alpengebied.

VERKLARINGEN NAMENS DE EUROPESE GEMEENSCHAP**VERKLARING VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP BETREFFENDE DE ARTIKELN 8 EN 9 VAN HET
PROTOCOL INZAKE BERGLANDBOUW**

De Europese Gemeenschap erkent het coëxistentiebeginsel, zijnde de mogelijkheid voor landbouwers om te kiezen tussen de teelt van traditionele, biologische en genetisch gemodificeerde landbouwgewassen, overeenkomstig de wettelijke voorschriften inzake de etikettering van genetisch gemodificeerde organismen en/of zuiverheidsnormen. De desbetreffende artikelen van het Protocol inzake berglandbouw dienen in dat licht te worden geïnterpreteerd.

**VERKLARING VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP BETREFFENDE DE ARTIKELN 7, 9 TOT EN MET 11, 13,
14 EN 16 VAN HET PROTOCOL INZAKE BERGLANDBOUW**

De Europese Gemeenschap is van mening dat overheidssteunmaatregelen ten gunste van bepaalde ondernemingen in overeenstemming dienen te zijn met de EG-regels inzake concurrentie, zoals vastgesteld op basis van de artikelen 36, 87, 88 en 89 van het EG-Verdrag, en dat deze maatregelen de concurrentie niet mogen verstoren of dreigen te verstoren en geen invloed mogen hebben op het handelsverkeer tussen de partijen.
